

IWONA BORLA

POLSKA BIBLIOGRAFIA ROMANO GUARDINIEGO

Treść: Wprowadzenie; I. Polskie przekłady dzieł Romano Guardiniego; II. Polskie opracowania dotyczące Romano Guardiniego, jego poglądów i twórczości.

WPROWADZENIE

Romano Guardini (1885—1968) jeden z wybitnych przedstawicieli katolicyzmu naszych czasów, myśliciel, filozof religii i kultury, teolog zajmujący się antropologią chrześcijańską i światopoglądem religijnym, wykładowca, mówca i kaznodzieja zyskał sobie sławę i uznanie jako jeden z nielicznych autorów potrafiących uchwycić żywy kontakt między wiarą, teologią a umysłowością współczesną.

Wprowadził metodę fenomenologiczną do teologii. W dziedzinie poznania był twórcą filozofii „żywego konkretna”. Był także współtwórcą fenomenologii religii. Położył duży wkład w odnowę liturgiczną. Uznany jest za jednego z prekursorów idei Soboru Watykańskiego II.

W niniejszej bibliografii podajemy polskie przekłady dzieł Guardiniego i polskie prace poświęcone jemu i jego poglądom. W celu skompletowania możliwie pełnej bibliografii zostały przejrane katalogi systematyczne, bibliografii osobowej oraz maszynopisów i rękopisów bibliotek uniwersyteckich: ATK, KUL, PAT-u, Bobolanum, Uniwersytetu Warszawskiego oraz Biblioteki Narodowej, Publicznej na ul. Koszykowej, ojców Jezuitów przy ul. Rakowieckiej i sióstr Franciszkanek z ul. Piwnej w Warszawie.

Bibliografia obejmuje zarówno pozycje publikowane, jak i pozostające na prawach rękopisu — dotyczy to zwłaszcza prac dyplomowych dotyczących Guardiniego. W poszukiwaniu tych prac zostały uwzględnione wydziały filozoficzne i teologiczne działających obecnie uczelni katolickich a mianowicie: Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Lublinie, Akademickiego Studium Teologii Katolickiej w Warszawie, Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, Papieskich Wydziałów Teologicznych w Poznaniu i

Wrocławiu, Wydziału Filozoficznego Towarzystwa Jezusowego Bobolanum w Warszawie.

Dane bibliograficzne nie zawsze są pełne. Często nie można było dotrzeć do informacji na temat tytułu oryginału, miejsca i roku wydania.

Czasem, szczególnie w przypadku przekładów fragmentów dzieł zamieszczonych w czasopismach, przekłady były dokonywane anonimowo bądź też tłumacz podpisywał się tylko inicjałami. W kilku przypadkach wydań książkowych nie jest podany nakład.

Bibliografia podana jest w porządku chronologicznym i obejmuje lata 1930—1987. Dane bibliograficzne są adnotowane: przy każdej pozycji starano się określić jej charakter.

I. POLSKIE PRZEKŁADY DZIEŁ ROMANO GUARDINIEGO

Znaki Święte (tyt. oryg. *Von heiligen Zeichen*) tł. z niem. Józef Birkenmajer, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1937, s. 97; Praca składa się z dwóch części podzielonych na rozdziały. Pierwsza część omawia znaki najbardziej podstawowe dla życia religijnego, dotyczące też pobożności indywidualnej. Druga część dotyczy znaków związanych z liturgią eucharystyczną.

Recenzje: „Misterium Christi” 9(1937—38) nr 3, s. 93—94.

Wydanie drugie: Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, Wrocław 1982, nakład 50 000. Wprowadzenie ks. Józef Majka.

O Bogu Żywym (tyt. oryg. *Über den lebendigen Gott*, Mainz 1930), tł. z niem. Bernard Turowicz OSB, Katowice 1957, s. 73; Praca składa się z wstępu „Od tłumacza”, trzynastu rozdziałów i zakończenia. Tłumacz przedstawia okoliczności wydania oryginału niemieckiego i informuje o przekładzie polskim.

R. Guardini ogłosił pracę *O Bogu Żywym* najpierw w mogunckim miesięczniku „Die Schildgenossen” w 1930 r., i w tym samym roku także w Moguncji wyszła ta praca jako dzieło samoistne. Guardini opuścił w niej dwa rozdziały z zamieszczonych w czasopiśmie, a uzupełnił je dwoma innymi. B. Turowicz dokonał przekładu na podstawie tekstu z czasopisma. Po zakończeniu pracy otrzymał niemieckie wydanie książkowe. Uzupełnił tłumaczenie brakującymi rozdziałami z książki, nie zmieniając nic w tłumaczeniu wcześniejszych partii. Polskie wydanie *O Bogu Żywym* zawiera więc wszystkie rozważania zamieszczone w „Die Schildgenossen” i całość niemieckiego wydania książkowego.

Recenzje: A. Madej, *Ku źródłom prawdy*, „Tygodnik Warszawski” 4(1948) nr 34, s. 9—10; W. Cz., *Pisarz-duszpasterz*, „Tygodnik Powszechny” 4(1948) nr 34, s. 9—10.

Droga Krzyżowa Pana Naszego i Zbawiciela (tyt. oryg. *Der Kreuzweg unseres Herrn und Heilandes*, Mainz 1919), Mogiła 1948, s. 31; Praca ta składa się z proporcjonalnie do swych rozmiarów obszernej przedmowy, wstępu, właściwych rozważań i zakończenia.

Duch Święty i Wiara (fragment z książki *Der Herr*), tł. J. K. „Głos Karmelu” 18(1949) nr 6, s. 1—6; W oparciu o teksty nowotestamentalne Guardini podejmuje próbę ukazania czym jest wiara oraz określenia zależności między wiarą człowieka a działaniem Ducha Świętego.

Syn Człowieczy (fragment z książki *Der Herr*), tł. Maria Morstin-Górska, „Znak” 5(1950), s. 234—239; Są to rozważania o Chrystusie jako Zbawicielu ludzkości w oparciu o tekst wg św. Jana mówiący o Dobrym Pasterzu.

Matka (fragment z książki *Der Herr*), tł. Maria Morstin-Górska, „Tygodnik Powszechny” 6(1950), nr 20; Publikacja ta dotyczy osoby Matki Chrystusa. Wyakcentowana jest jej obecność w całym życiu Jezusa Chrystusa.

Pro Memoria Pascala (fragment szkicu o Pascalu zamieszczonego w: *Wirklichkeit. Einblick in die Arbeit des Verlages Jakob Hegner*, Leipzig 1937, s. 46—53 (tł. H. P., „Dziś i Jutro” 8(1952) nr 19.

Obraz Boży w człowieku, tł. Andrzej O d n o w a, „Dziś i Jutro” 8(1952) nr 39; Guardini daje tu próbę swej teologii biblijnej. Analizując tekst z Księgi Rodzaju 1, 26—27 stara się odpowiedzieć na pytanie, jak to jest możliwe, aby człowiek, był immanentny i stworzony był obrazem transcendentnego Boga.

Milczenie, tł. U. L., „Tygodnik Powszechny” 9(1953) nr 17. Analizując głębię milczenia, które jest czymś innym niż tylko nie-mówieniem, Guardini zauważa w związku jaki istnieje między milczeniem a mową tajemnicę, która jego zdaniem odsłania istotę człowieczeństwa.

Rozważania nad Środą Popielcową, tł. M. M., „Tygodnik Powszechny” 10(1954) nr 10.

Modlitwa Różańcowa, tł. A., „Tygodnik Powszechny” 10(1954) nr 41—44. Są to rozważania mające na celu wprowadzenie w sens, istotę i rozumienie specyfiki Modlitwy Różańcowej.

Objawienie. Jego istota i formy. (tyt. oryg., *Die Offenbarung — Ihre*

Wesen und ihre Formen, Würzburg 1940), „Życie i Myśl” 6(1956) nr 3, s. 11—38; Po roku od ukazania się niniejszego fragmentu w „Życiu i Myśli” cała praca została przetłumaczona i wydana nakładem Instytutu Wydawniczego PAX.

Objawienie. Natura i forma objawienia (tyt. oryg. *Die Offenbarung. Ihre Wesen und ihre Formen*, wyd. I, Würzburg 1940). tł. Adam Payergert, PAX Warszawa 1957, nakład 3000 egz., przedmowa ks. Wincenty Kwiatkowski; Guardini omawia trzy zasadnicze formy objawienia się Boga: symboliczne zawarte w istnieniu świata, wyraźne w Starym Testamencie i Wcielone w Jezusie Chrystusie.

Recenzja: B. Kupis, *Boże wezwanie*, „Kierunki” 3(1958) nr 6.

Ciało Uwielbione (fragment z książki *Der Herr*), „Kierunki” 3(1958), nr 14—15. Fragment ten rozważa kwestię Chrystusa sprzed i po zmartwychwstaniu.

Skupienie w uczestniczeniu liturgicznym (rozdział z książki *La Messe*, Paryż 1957) tł. M. A. Bańkowska, „Homo Dei” 29 (1960) nr 5—6, s. 745—747.

Odpowiedzialność coraz większa, „Tygodnik Powszechny” 15(1961) nr 25. Jest to przedruk z niewielkimi skrótami z „L'Osservatore Romano”. Treścią artykułu jest próba uświadomienia coraz większej odpowiedzialności człowieka za świat.

Etapy życia (fragment artykułu zamieszczonego w zbiorze J. J. Heaney (red.), *Faith, Reason and the Gospels*, The Newman Press, Westminster, Maryland 1963, „Znak” 18(1966) s. 65—71.

Człowiek i świat w średniowieczu (fragment *Das Ende der Neuzeit. Ein Versuch zur Orientierung*, 1950 wyd. 1) tł. Zofia Włodkowska, „Tygodnik Powszechny” 23(1969) nr 6; Fragment pracy, której całe tłumaczenie ukazało się niebawem (1969) pod tytułem *Koniec czasów nowożytnych*. Zamieszczony w tygodniku fragment odpowiada drugiej i trzeciej części rozdziału „Postawa człowieka i obraz świata w średniowieczu”.

Koniec czasów nowożytnych. Świat i osoba. Wolność, Łaska, Los. Znak, Kraków 1969, nakład 10 000 egz.; Każda z części książki posiada odautorskie uwagi wstępne. Całość poprzedzona wprowadzeniem ks. Mariana Jaworskiego zatytułowanym *O tej książce i jej autorze*. Do wprowadzenia załączony jest wykaz prac Gaurdiniego tłumaczonych

na język polski oraz ważniejszych publikacji o autorze wydanych do 1967 r. Całość zbioru tworzy trzy prace:

Koniec czasów nowożytnych (tyt. oryg. *Das Ende der Neuzeit. Ein Versuch zur Orientierung*, Würzburg, wyd. 8, tł. Zofia Włodkowska, s. 19—86. Praca ta jest streszczeniem wykładów akademickich wygłoszonych w semestrze zimowym 1947—48 na uniwersytecie w Tübingen oraz w lecie 1949 na uniwersytecie w Monachium;

Świat i osoba (tyt. oryg. *Welt und Person. Versuche zur christlichen Lehre von Menschen*, Würzburg 1962, wyd. 5, tł. Maria Turowicz, s. 89—219;

Wolność, łaska, los (tyt. oryg. *Freiheit, Gnade, Schicksal. Drei Kapitel zur Deutung des Daseins*, München 1956, wyd. 4, tł. Janusz Bronowicz, s. 223—435.

Jest to największa objętościowo praca Guardiniego jaka ukazała się w języku polskim.

Przyjąć starość (na podstawie magnetofonowego zapisu przemówienia, wygłoszonego z okazji osiemdziesiątych jego urodzin w dniu 17. II. 1968 r., „W Drodze” 5(1977) z. 11, s. 26—29.

Symbolistyka liturgiczna (bez tyt. oryg.) tł. Marian Wolicki, „W Drodze” 9(1981) z. 9, s. 53—58. Guardini poprzez refleksję nad rzeczywistością cielesno-duchową człowieka, nad stosunkiem ducha do ciała przechodzi do refleksji nad symboliką liturgiczną wykazując konkretność życia duchowego.

Wspólnota liturgiczna (fragment: *Vom Geist der Liturgie* wyd. I, 1918) tł. Marian Wolicki, „W Drodze” 9(1981) z. 10, s. 39—44. Guardini próbuje odpowiedzieć na pytanie jak nie być obcym, zagubionym i nieobecnym duchowo uczestnikiem niedzielnej mszy.

Wprowadzenie w modlitwę oraz Kościół Pana zamieszczone w zbiorze sześciu prac pod wspólnym tytułem: *Droga do nowego życia*, red. S. Ruszczycki, wydawnictwo Ojców Karmelitów, Kraków 1982, nakład 15 000 egz.

Wprowadzenie w modlitwę (tyt. oryg. *Vorschule des Betens*), tł. z niem. M. J., Karmel Narodzenia Pańskiego, Tryszczyn, s. 443—586.

Kościół Pana. Rozmyślania nad istotą i zadaniem Kościoła (tyt. oryg. *Die Kirche des Herrn. Meditationem über Wesen und Auftrag der Kirche*) tł. z niem. Stefan Zapliński, s. 589—669.

II. POLSKIE OPRACOWANIA DOTYCZĄCE ROMANO GUARDINIEGO, JEGO POGLĄDÓW I TWÓRCZOŚCI

S. M. R. *Wiosna liturgiczna w Niemczech powojennych wg J. Grześkowiaka*, „Mysterium Christi” 2(1930—31) nr 7, s. 311—319. Autor artykułu kreśląc sytuację religijną w Kościele katolickim w Niemczech, wskazuje na podłoże, na którym rozwinął się ruch liturgiczny określony tam mianem „wiosny liturgicznej”, by następnie prześledzić pokrótce historię tego ruchu ze współczesnym wyakcentowaniem wkładu R. Guardiniego.

Michał Kordel—R. Guardini—F. Messerschmidt, *Deutschen Kantual. Hilfsbuch für den gemeinschaftlichen Gottesdienst*, Mainz 1931, „Mysterium Christi” 3(1931—32) nr 6—7, s. 332—333. Recenzja ta zamieszczona została w części poświęconej omówieniom dzieł liturgicznych „Z literatury liturgicznej” Ks. dr M. Kordel redaktor naczelny „Mysterium Christi” i częsty recenzent dzieł liturgicznych przedstawił tę książkę jako dzieło wyrosłe z idei ruchu liturgicznego, przeznaczone przez jej pioniera dla młodzieży akademickiej.

BK., R. Guardini, *Znaki święte*, Poznań 1937, „Mysterium Christi” 9(1937—38) nr 3, s. 93—94. Recenzja ta świadczy o wręcz entuzjastycznym przyjęciu książki. Konstatuje, że realizuje ona założenia ruchu odnowy liturgicznej.

Andrzej Madej, *Ku źródłom prawdy. R. Guardini, O Bogu Żywym*, Katowice 1947, „Tygodnik Warszawski” 4(1948) nr 4; Artykuł zawiera recenzję trzech nowo wydanych książek. Jedną z nich jest *O Bogu Żywym* R. Guardiniego. Autor recenzji określa tę książkę jako przykład właściwie pojętego wychowania religijnego, realizowanego przez równowagę argumentacji logicznej na ludzkie uczucia i wzruszenia.

E. Cz., *Pisarz-duszpasterz. R. Guardini, O Bogu Żywym*, Katowice 1947, „Tygodnik Powszechny” 4(1948) nr 34. Autor prezentuje czytelnikom osobę i twórczość Guardiniego uznając go za jednego z czołowych katolickich pisarzy. Guardini wyróżnia się umiejętnością nowego, świeżego spojrzenia na prawdy wiary.

Ks. Edward Kopeć, *Objawienie*, „Ruch biblijny i liturgiczny” 2(1949) nr 3, s. 158—165. W pracy tej po raz pierwszy polski czytelnik spotkał się z poglądami Guardiniego na temat objawienia, wyrażonymi w dziele *Die Offenbarung. Ihre Wesen und Formen*. Było to siedem lat przed ukazaniem się w języku polskim pierwszego fragmentu tej pracy w „Zyciu i Myśli”, a osiem lat przed polskim wydaniem całości.

Jan Wierusz-Kowalski, *Nowe kierunki w teologii*, cz. II, R. Guardini, „Znak” 5(1950) s. 194—206. Autor uważa, że próbując przedstawić główne kierunki współczesnej myśli katolickiej nie można pominąć autora *Der Herr i Vom Geist der Liturgie* — dzieł już niemal klasycznych. Artykuł ten był ważnym wkładem w przybliżenie polskim czytelnikom twórczości Guardiniego. Autor omówił dzieła: *Der Gegensatz, Vom Geist der Liturgie, Unterscheidung das Christlichen, Vom Sinn der Kirche* jako pierwszy w języku polskim.

Józef Radziejowski, *Romano Guardini i jego „Duch liturgii „Homo Dei”* 21(1952) nr 1, s. 58—67. Jest to streszczenie wydanej w 1918 r. pracy Guardiniego *Vom Geist der Liturgie*.

Ks. Czesław Bartnik, *Romano Guardini — próba nowej metody fenomenologicznej*, Lublin 1954 (mps.) Jest to praca licencjacka — pierwsza z prac dyplomowych dotyczących Guardiniego, które powstały na polskich wyższych uczelniach katolickich. Praca ta dotyczy metody stosowanej przez Guardiniego w apologetyce. Składa się z dwóch części. Pierwsza z nich przedstawia „System guardinowskiej filozofii żywego konkretnego”, druga nosi nazwę „Naukowe horyzonty i wartości metodyczne filozofii żywego konkretnego”. Zawiera uczyniona przez ks. Bartnika próbę spojrzenia na życie z punktu widzenia guardinowskiej teorii żywego konkretnego oraz spojrzenia pod kątem metody Guardiniego na tworzenie się indywidualnego światopoglądu i poznania naukowego. W rozdziale tym autor ocenia też oryginalność i wartość tej metody dla apologetyki. W opracowaniu metody pracy autor oparł się głównie na dziele Guardiniego *Der Gegensatz*, które przedstawia założenia filozoficzne oraz opartą na nich metodę Guardiniego. Pracę tę uważa również za klucz do zrozumienia całej twórczości Guardiniego. Wskazuje na zasługi Guardiniego, szczególnie w teorii poznania, gdzie dowartościowuje obydwie funkcje poznawcze — intuicyjną i racjonalną. Nazywa go twórcą „scholastyki konkretnego”.

Ks. Czesław Bartnik, *Romano Guardini jako apologeta katolickiego życia w swoich pismach dla niemieckiego ruchu młodzieżowego (1911—1926)*. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 4(1957) z. 5, s. 93—115. Jest to streszczenie rozprawy doktorskiej tego autora pisanej pod kierunkiem ks. prof. R. Radomskiego i ks. prof. W. Granata. Autor ukazuje twórczość Guardiniego jako jedną z ciekawszych spośród czynionych obecnie w apologetyce prób opracowania naukowej metody stosowania środków apologetycznych wobec konkretnego człowieka. Zdaniem autora pracy, zasadnicze stanowisko Guardiniego dotyczące apologetyki iż winna ona „uwzględniać życiowy stosunek całego człowieka

do całej rzeczywistości chrześcijańskiej” jest konsekwencją wyznaczaną przez niego „filozofii żywego konkretnego”. W tym ujęciu wiara uwarunkowana byłaby nie tylko poznaniem intelektualnym i wolą, lecz również całą przeżyciową sferą człowieka. Aby je wszystkie uwzględnić, należy wyjść właśnie od żywego konkretnego człowieka i historycznie obecnego chrześcijaństwa. Według ks. Bartnika, Guardini jest oryginalnym teologiem przedstawiającym nowy własny system teologiczny. Uczynił duży krok naprzód w łączeniu apologetyki intelektualnej z woluntarystyczną i obiektywną z subiektywną. Udało mu się zintegrować w swych pismach również sam przedmiot apologetyki — tezy chrystocentryczne i eklezjologiczne z konkretną rzeczywistością empiryczną. Osiągnął to dzięki stosowaniu metody fenomenologicznej. Za największą jego zasługę uważa autor artykuł podkreślenie uwarunkowań aktu wiary przez czynniki pozaintelektualne. (praca posiada krótkie streszczenie w języku niemieckim).

O. Paweł Szczaniecki OŚB, *Viventis et videntis*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny”, 11(1958) nr 6, s. 507—515. Artykuł jest poświęcony trzem wielkim postaciom ruchu liturgicznego: Romano Guardiniemu, Odo Caselowi i Piusowi Parschowi. Artykuł prezentuje oraz porównuje ich poglądy. Teologia liturgii Guardiniego została omówiona głównie na podstawie jednego z rozdziałów książki *Vom Geist der Liturgie*. Autor przedstawia pogląd Guardiniego wg którego żyć liturgicznie to być przez Bogiem żywym dziełem sztuki, być ponad roztropność świata, na wzór Dawida śpiewającego i tańczącego przez Bogiem w tym jedynie celu by wypowiedzieć swój byt przed Bogiem.

Bogdan Kupis, *Boże wezwanie R. Guardini, Objawienie. Natura i formy objawienia*, Warszawa 1957, „Kierunki” 3(1958) nr 6; W recenzji tej Guardini jawi się jako ten, którego teologia odegrała czołową rolę w nawiązaniu żywego kontaktu wiary i teologii z umysłowością współczesną.

Cz. Bartnik, *Filozofia przeciwieństwem Romana Guardiniego*. „Zeszyty Naukowe KUL” 2(1959) nr 2, s. 97—104. Jest to próba usytuowania myśli Guardiniego w tle całokształtu poglądów filozoficznych, prezentacji jego systemu oraz jego oceny. Artykuł posiada w przypisie bogatą biografię Guardiniego oraz streszczenie w językach francuskim i angielskim.

Ks. Janusz Pasierb, *Romano Guardini*, „Tygodnik Powszechny” 14(1960) nr 16. Jest to biografia Guardiniego zamieszczona w związku z jego jubileuszem siedemdziesięciolecia.

Marian Jaworski, *Poznanie symboliczne Boga u Romano Guardiniego*, „Roczniki Filozoficzne” 8(1961) z. 1, s. 89—124. Autor dokonuje opracowania poglądów Guardiniego na zagadnienie poznania Boga i wskazania ich filozoficznych podstaw.

Marian Jaworski, *Religijne poznanie Boga. Próba charakterystyki na tle poglądów R. Guardiniego*, „Zeszyty Naukowe KUL” 4(1961) nr 3, s. 39—59. Artykuł ten jest wstępnym opracowaniem tematu, który został w pełni przedstawiony w obszerniejszej publikacji wydanej w 1967 *Religijne poznanie Boga według Romana Guardiniego*.

Romuald Łukaszyk, *R. Guardini, Gebet und Wahrheit. Meditationen über das Vaterunser*, Würzburg 1960, „Zeszyty Naukowe KUL” 5(1962) nr 3, s. 95—96. Recenzja książki Guardiniego referującej rozmyślenia autora nad fundamentalnymi problemami katolickiego światopoglądu w oparciu o Modlitwę Pańską.

Tadeusz Mieszkowski, *Refleksje na temat życia wiary, R. Guardini, The Life of Faith*, Westminster 1961, „Kierunki” 8(1963) nr 42. Recenzja ta zapoznaje z treścią nie znanej u nas w polskim przekładzie książki Guardiniego dotyczącej refleksji nad stosunkiem do spraw wiary, jej istoty, relacją pomiędzy wiarą a życiem.

Ks. Rudolf Zielasko, *Personalistyczna koncepcja wiary u Romano Guardiniego*, Lublin 1963 (mps). Jest to praca licencjacka przygotowana na seminarium teologii fundamentalnej ks. prof. Edwarda Kopcia na KUL w Lublinie. Autor uważa swą pracę za pierwsze większe i bardziej całościowe opracowanie problemu wiary u Guardiniego. W swej pracy wykorzystał szczególnie następujące dzieła Guardiniego: *Vom Leben des Glaubens*, *Der Gert*, *Die Offenbarung*, *Glaubenserkannfnie*. Podkreślił też wagę niektórych artykułów zamieszczonych w czasopiśmie „Die Schildegenossen” o których wyraził opinie, iż odznaczają się one nawet większą precyzją przemyśleń i wykładu niż opracowania książkowe.

B. Przepiórka, *Personalistyczny aspekt objawienia w apologetyce współczesnej*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 11(1964) z. 2, s. 19—31. Autor za Guardinim wskazuje na analogię samoobjawienia się osobowego zachodzącego w sferze stosunków międzyludzkich z objawieniem Bożym.

Marian Jaworski, *Święte i doświadczenie jego rzeczywistości przez człowieka u Romano Guardiniego*, „Studia Philosophiae Christianae”

1(1965) nr 2, s. 117—134. Autor przedstawia poglądy Guardiniego na temat „świętości” Boga oraz przeprowadza ich krytykę.

Józef Meisel, *Personalistyczna koncepcja objawienia nadprzyrodzonego u Romano Guardiniego*, Lublin 1966 (mps.) Jest to jeszcze jedna praca licencjacka napisana na KUL pod kierunkiem ks. prof. E. Kopcia. Jest to praca pisana ze stanowiska teologii fundamentalnej.

Marian Jaworski, *Religijne poznanie Boga według Romano Guardiniego. (Studia analityczno-krytyczne)*, Warszawa 1967, nakład 260 egz. Przedstawia problem poznania istoty i istnienia Boga będący podstawą aktu religijnego, jako kluczowe zagadnienie filozofii religii. Koncepcję Guardiniego zaprezentował na tle głównych kierunków teologiczno-filozoficznych.

Jerzy Grześkowiak, *Romano Guardini. Życie i wkład w odnowę liturgii*, „Homo Dei” 38(1969) nr 2, s. 123—128. Artykuł ukazał się w rok po śmierci Guardiniego. Autor opracowania zaopatrzonego w notę biograficzną zaznacza, że nie jest jego zamierzeniem wyczerpujące przedstawienie zasług Guardiniego. Ma być jedynie „skromnym hołdem oddanym wybitnemu człowiekowi”.

Marian Jaworski, *Człowiek a Bóg, Zagadnienie relacji znaczeniowej pomiędzy osobą ludzką i Bogiem a problem ateizmu*, w: K. Klósek (red.), *Logos i Ethos. Rozprawy filozoficzne*, Kraków 1971, s. 115—128, nakład 2 000 egz. Autor artykułu mając świadomość możliwości rozpatrywania tego zagadnienia pod różnymi aspektami, podejmuje analizę bazującą na poglądach Guardiniego wyłożonych przede wszystkim w pracy *Welt und Person (Versuche zur christlichen Lehre vom Menschen)*. Jednakże zamiarem autora nie jest referowanie poglądów Guardiniego ale „merytoryczne rozważanie problemu”. W stosunku do Guardiniego zajmuje tu stanowisko zmodyfikowane.

Teresa Minałko, *Teologiczno-moralne pojęcie Logosu u Romano Guardiniego*, Warszawa 1979 (mps.). Jest to praca magisterska napisana pod kierunkiem ks. doc. dr. hab. Helmuta Jurosa, z punktu widzenia teologii moralnej. Posługując się analizą jego pism autorka prezentuje jego koncepcję losu w kontekście innych — pokrewnych lub przeciwstawnych poglądów na ten temat. Jak zaznacza s. Minałko praca posiada cel praktyczny — ukazuje rozumienie losu jakie winno funkcjonować w świadomości chrześcijan.

Ks. Marian Wolicki, *Twórczość teologiczna Romana Guardiniego*,

„Homo Dei” 50(1981) nr 4, s. 294—300. Marian Wolicki charakteryzuje postać Guardiniego wyakcentowując szczególnie jego egzystencjalną potrzebę poznania prawdy, znalezienie odpowiedzi na fundamentalne pytania teologiczne.

Ziemowit Miedziński, *Stulecie urodzin ks. Romano Guardiniego*, „Życie i Myśl” 34(1985) nr 6, s. 107—110. Autor powyższego artykułu, zaopatrzonego w biografię Guardiniego skupia swą uwagę zwłaszcza na liturgicznym nurcie jego zainteresowań. Szczególnie w tym względzie zalicza go do prekursorów odnowy soborowej, podkreślając jednocześnie jego wpływ na życie religijne naszego wieku.

Tomasz Czarnański, *Współczesny wymiar dzieła Romano Guardiniego*, „Kierunki” 31(1985) nr 12. Autor podkreśla znaczenie wprowadzenia przez Guardiniego metody fenomenologicznej do metodyki badań metodologicznych.

Ks. Mirosław Jagielski, *Obraz liturgii w pismach Romano Guardiniego*, Lublin 1985 (mps.). Praca magisterska napisana pod kierunkiem ks. doc. dra hab. Bogusława Nadolskiego. Praca składa się z trzech rozdziałów traktujących kolejno o miejscu liturgii w Kościele, istocie i cechach fenomenu liturgicznego, oraz o wychowaniu do liturgii.